МАССАВА А КОММУНИСТИЧЕСКИ СУББОТНИКЕ ГІО!

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадуьл 1923 шера дени ◆ ШОАТТА, 17 АПРЕЛЬ, 1982 ШУ. ◆ № 46 (6612). ◆ Мах 3 кеп.

Хьинаре къахьегарца белгалдоаккхаргда вай Эрригсоюзни ленински коммунистически субботник

Советски Союза къахьегамхой!
ХІара къахьегача коллективе творчества, новкъосташха вІаши гІо дара, пятилетка кхоачашъярах боккха бехктокхам хетара хьал хьакхолла!
ЧІоагІъе сакхетаме коммунистически дисциплина!

(КПСС ЦК ТІаьхьехамашцара).

КЕРДА ТОЛАМ БАККХА ЛЕРХІ

Соахка дика толам баьккхаб Назрановски района совхоз-техникума генараш кхедеш болча А.-Г. Даурбекова кулгалдеча звенос. 150 гектарах хІарапс тІара планагІа даккха лезараш 10 центнер йолаш 13,7 центнер генараш даьхад.

Укх деношка къаьстта боккха теркам тІабохийт механизатораша хьаькІаш. шекара свеклаш. генараш дІадувргдола лаьтта дика кийчдара, минеральни, органически удобренешна из хьаьйдара.

ХІара дийнахьа 130 — 140 процент шоай нормаш кхоачаш а еш къахьег механизатораша Даурбеков Уматгире, Мальсагов Хамбора, Цечоев Махьмада, Хашагульгов Малсага, кхыбараша.

Механизатораша дош деннад лоацнача хана эррига шоай культураш дІайийна яха.

СУРТА ТІА: шекара свеклаш дІаюврглола лаьтта кийчдеш ба (аьрдехьара аьттехьа) Даурбеков Уматгири Мальсагов Хамбори.

И. ПЛИЕВА сурт.

КОАРТОЛАШ ДІАЙИЙНА БАЬННАБ

Укх шера планал совгІа 500 тонн а луш паччахьалкхенна 4000 тонн коартолаш дІачупла декхар тІаийцад Назрановски района «Экажевский» совхоза кхаш леладераша. Укх деношка 600 гектара тІа «ЛорхІ» яхача сортах йола коартолаш дІайийна яьхай цар.

ЦІенхаштта чакхдаьхад деррига балхаш. ДІалхача гурахьа аьха а аьха лаьрххІа ребнеш яь кийчдаь Іодиллача лаьтта агрономаша тІахьожам а лоаттабеш дІайийнаи уж. ПланагІа яха езараш 115 центнер йолаш хІара гектара тІара 150 центнер лякха лерхІ совхоза къахьегамхоша.

Коартолаш дІаюочча хьинаре къахьийгад механизатораша Итазов Исраьила, Евлоев Хьажбикара, Аушев Ювсапа, Угурчиев Іамархана, Шанхоев Яхьяс, кхыбараша. Дика болх баьб коартолаши удобренеши йоацаш кхай тІа агрегаташка сайна ха ца йолкхтийтаи, нормаш дикка тІехкхоачаш а еш, тІатеІІа къахьегаш Дзейтов Мохьмада кулгалдеча хьатгарча а кхыча а болхлоша.

Селхан силосе лаьрхІа хьоцкІаш дІаера шоай сеилаш кхай тІа лькай № 1 йолча бригада механизатораша Халухоев Идрисей Иалиев Іалихапей. Уж дІакергеи 300 гектара тІа.

С. АУШЕВ.

Ханал хьалха

В. И. Ленин ваь 112 шу дузача дезача цІейна сийна цу денга кхачалехьа биъ бетта план кхоачашъе социалистически декхараш тІаийцадар «Промавтоматика» НПО Грозненски опытни завода итташ йолча бригадаша. бІаьш болча болхлоша. ХІанзлехьа биъ бетта план кхоачаш тІехкхоачаш ярах рапорт деннад заводерча 18 бригада коллективо. Ер бутт бовлехьа цар планагІа лаьрхІачул совгІа арахецаргья итташ эзараш сомий маьха тайп-тайпара продукци.

Хьалха латтачарех я июль бетта чотагІа къахьегаш йола Никитин Владимир, Бабичев Анатолий керте латтача регулировщиккий шин бригада коллектив. Июль бетта календарагІа къахьегаш я Мурыгин Николай Ивановича кулгалдеча регулировщиккий Басва Людмила керте латтача гальваникий бригадай коллективаш. Цар хьаси мел йола продукци дикеи тІехдикеи мара хилац.

* * *

Октябрьски буруш тохара балхий управлене бурувдетараша дика къахьегама толамаш доах укх шера. Биъ бетта планах тоха деза бурув 10550 метр долча, кхаь беттеи ах беттеи техар 9900 совгІа метр да. Графикал пхи ди хьалха а баьнна бурув тохаш болча цар лерхІ биъ бетта задани 25 апрелага кхачалехьа кхоачашъе.

Уж толамаш доахача къаьстта дика къахьегаш хиларца белгалъяьнна я Стеблецов Петр Григорьевич керте латта № 78 йолча буровой коллектив. Апрель бетта планах 400 метр бурув тоха дезача. дукхьал 14 дийнахьа цо техад 275 метр бурув. Из хул задане1 80 метр совгІа.

* * *

Доккхий социалистически декхараш тІаийцад цхьаІтталагІча пятилетка шоллагІча шера «Грозкнефть» НГДУ мехкдаьттахоша. Уж толаме кхоачаш тІехкхоачаш дара эррига шоай торониш оарцагІа ьхача цар башха дика производствени хьоахамаш доах укх шера. ДІабахача кхаь беттеи ах беттеи паччахьалкхен планах лаьрхІачул совгІа цар даьккхад 4 эзар гарга тонн «Іаьржа дешух», КарагІдаьначох кхоачам ца беча цар цхьаькха ди-бийса дІадахийтац 66 тоннал чухьнахьа мехкдаьтта даьккха. Ер шу доладелча дена мехкдаьттахоша планал совгІа маьхала яьккхай 80 эзар совгІа сома маьха товарни продукци.

Массала санна социалистически яхье хьалха латташ я Газиев Каит Юсупович керте латтача мехкдаьтти гази йоахача шоллагІча цеха коллектив. Деррига хІана дац аьнна эррига НГДУ задане1 совгІа даьккха мехкдаьтта цо даьккха да.

* * *

«Терек» яхача Нохч-ГІалгІай мебельно-хьун хІамаш еча производствени объединене хьалха латташ хьайоагІа шоллагІча филиала коллектив. Графикал итт ди хьалха а яьнна биъ бетта план кхоачашъю цо В. И. Ленин ваь 112 шу дузача цІейна къахьегама совгІат а кийчдеш, биъ бетта задани кхоачашъярах 20 апреле рапорт дала дош деннад филиала болхлоша. Ер шу доладелча дена цар паччахьалкхен планал совгІа арахийцад 11 эзар совгІа букъбетта гІанд. Филиала коллективо лелаю «Терек» яхача производствени объединене нарара кара тела ЦІе байрахк.

Кхыча бригадаІота хьокхам телаш я Амаева Марем, Фомина Татьяна, Цекова Зоя керте латтача обойщиккий, станочниккий бригадаш. Цар хІанзлехьа кхоачашъяьй товарни продукци арахецара биъ бетта план.

* * *

Реснотребсоюза чуйоагІача производствени комбината болхлой дикача толамаща накъабоалх бІаьстан аІейна — ЦхьоалагІча майна. ДІабахача кхаь беттеи ах беттеи планал совгІа цар арахийцай 220 эзар сома маьха товарни продукци, задане1 совгІа маьхала яьккхай 45 эзар сом мах бола продукци.

Къаьстта дика болх бу Хачукаев Михаил керте латтача колбасни цехеи Дукаев Сайт-Селима кулгалдеча швейни цехеи коллективаша.

В. ДОТМАРИЕВ.

ДОАКЪАРА ХІАНЗЗЕ ЙОАКХО Ю

Дукха доахан да тха Сунженски района XIX партсъезда цІерагІча колхозе леладеш. Уж кхоачамбоалаш доакъарца Іалашде ца могаш хІанзалца хало хьегар оаха. Из хулар доакъара культураш дІаера хьакъоастаду лаьтта кІезига доландаь. Гектара тІара боала пайда лакхбе, чуэца хьункъам алсамбаккха йиш хулийтаргйола торо даха езаш эттар гІулакх. Юхера а дика хьункъаш йола культура — рапс хаев лаьрхІар оаха.

Дукхьашка соахка дІайиннаьр оаха рапс. Цхьабакъда, из дІаера, чуэцара, цунах доакъар кийчдара технологи нийсса кхоачаш ца яр балхаш долаш кертІа пайда эцабелланзар цунах. ХІаьта а карладир доакъар дукхагІа Іалашдара рапс кхеера боккха мах болаш гІулаиц дола.

1981 шера дика кийчдаьча лаьттан тІа дІайийра оаха рапс. ХІаьта из дика дерІаноагІаш а и хІанз. [illegible] ди даьча силосе а сенажа а хьакха йолаерга рапс.

Из болх дика чакхбаккхара кийчо яьй колхозоша. Март бетта колхоза правлене партком цхьана [illegible] отгаир рапс чуэцара а цунах доакъар кийчдара а [illegible]. [illegible]

[illegible]

Эрригача рапсах 27 гектара тІара яр фуна лаьрхІа, 450 — силосан сенажан, 160 — баьций витаминни хьоара, йисар хьайбашта мошача доакъара лаьрхІа хьокхаргья. Рапсах ялх эзар тоннал совгІа доакъар кийчде вІаштІехьдаргда аьнна хет тхона.

Рапс чуэцача дакъа лоацаш 150 совгІа саг хургва. Балхацара цар безам совбаккхара лаьрххІа мероприятеш оттаьй.

Рапс чуэцача къахьегаш хургболча наьха идейно-политически хьашташ кхоачашдара партийно - комсомольски звено вІаштІъеллай. Беседаш чакхйоахача, лекцеш ешача хана эшаргдола литература Іалашдаь баьннаб цу звенона кийсбоагІараш. ХІаьта колхоза партийни организаце секретара А. Бачмаеова кулгалдечча звенона хьалхашка оттадаь кертера декхар балхан сихагІа чакхдаккхара нах оарцагІбаьар да. Оаха лаьрхІад эррига рапс 10 — 12 дийнахьа чуэца.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

В. [illegible]
Сунженски района XIX партсъезда цІерагІча колхоза председатель.

Коммунистически къахьегама цІей

Башха-дика традици

Коммунистически субботник дара йолча городской штабо боккха организаторски политически болх баьб 17 апрела дика кийчо ль накъадохар духьа. Самардийнахьа цу штаба тІехьхьара заседани хиннай, председателал деш цун начальник парте Грозненски горкома шоллагІа секретарь Баймурадов Майрбек Эльсиевич а волаш. Цига бухсоцаш къоастадир тахан, «цІеча шоаттдийнахьа» Грозненцаша хьегаргдола къа, къаьст-къаьстача наха, бІарччача коллективаша доахаргдола мулаш.

ХІанзара «цІе шоатта» шиъ къаьстта лоархІам болаш да вай берриги мохк СССР вІашагІъелла 60 шу, Нохч - ГІалгІайчен автономи хьахинна 60 шу, нохчийи гІалгІайи шоай лоІамагІа Россеца юкъебаха 200 шу дизара бяха ма боагІара накъабахара кийчо еш хилар ца.

Тахан городе баха беррига хІана бац аьнна нах — кагийча берашкарей цамогаш болча къоаношкарей дІа мел ийккхараш — коммунистически субботнико дакъа лоацаш хургба я. вешта аьлча, 240 эзар саг. Царех диъ лагІа дакъа бараш шоай балха моттигашка къахьегаш хургба. Уж массава тІехдика къахьегама овсарле йолаш болх бе лаьрхІа ва.

Балха дикагІйолча методех, механизмаеи оборудованеи хьаькъале пайда а эцаш, тахан балха нормаш 150 — 170 процент кхоачашъергья. аьнна дош деннад Октябрьски революце орден лелаеш «Красный молот» заводерча Рыженков Н. керте латтача нотельщиккий бригада коллективо, Грозненски технологически транспорта управленерча Беляев Н. керте латтача водителаша, кхы дукха эзараш болча наха.

«Автоспецоборудование» яхача завода коллективо тахан хьаергья 25 эзар сома маьха йола продукци, цу даькъе Паччахьалкхен дикала Знак тІалаттар 6,4 эзар сома маьха а йолаш. Дерригача дийнахьа предприяте болх бергба кхоль электроэнерги дІайохийташ. ХІаьта швейни производственни объединене коллективо алхха кхоль бийдали материалашк дІа а йохийташ 8 эзар сома маьха йола берий кочамилгаш хьаергья.

Иштта, промышленни предприятеша ди чакхдалалехьа кийчъергья 4 миллион сом гаргга йола продукци, хІаьта наха юв-карта эша товараш — 480 эзар сома маьха, транспортникаша дІаюха хьоргда 110 эзар тонн моахьаш, гІишлошъераша тахан дергда 470 эзар сома маьха тайп-тайпара балхаш.

Город бІарчча хьайийцача кхоль бийцали материалаши дІайохийташ болх беш хургья 13 предприяти, 383 производственни подразделени, 7 эзарнел совгІа къахьегамхо.

Шерра гІишлои - монтажни балхаш деш хургья 83 организаци. Жилищно-граждански гІирсаш, нах чубаха цІенош, берий бешамаш, № 9 горбольница корпусаш хьалъеча къахьегаргда шийтта эзар саго, парех пхи эзар саго болх бергба пусковни юбилейни йола объекташ хьалъеча: цу даькъе аэропорт, универсам, АТС-7, иштта кхыйола объекташ а йолаш.

Город цІенъяь, тоаяь хозъеча дакъа лоацаш хургва 170 эзар саг. Дукха керда гаьнаш, кІотаргаш дІайогІаргья, сквераш, наькъаш, тротуараш тоаергья, эпараш кхы тІа а хьалъергья.

В. И. Ленина аьннад субботникех «Сийлахь-йоккха почин». Из дика традици деІайоалаеш, вІаьхегІа еш хьабаьхкаб вай мехкара нах. Цу даькъе дикка опыт Іоаяьй грозненцаша а. Тахан коммунистически субботник массанахьа дІадолалургда юххьанца къахьегамхой митингаш а еш. Цун доакъашхой белбаь тІаьцара маршаш. иллеш доахаргда, маІача наха наькъ тІа цІе баьташ йохаргья. кхалхаха цІе косынкаш тІатехкаргда. шоай даьй, ноанай, бокккагІйола вежарий йолкарий цІейца даькъала бувцаргба дешархоша. Массанеца цхьана къахьегама мул боаккхаш парте, тІема, къахьегама ветеранаш, пенсионераш хургба. Къахьегама цІей чакхдаларца йолча юкъа радиогазеташ, «молнеш», къахьегама листокаш арахецаргья, субботнике толам баьккхараи цІераш дІайовзийтар духьа. Уж совгІаташ луш белгалбоахаргба.

Грозненцаша шоай [illegible] баь даьккха 180 эзар [illegible] ахча пятилетка фонде дІа лургда.

Овсаре къахьегаргда

Советски наьха вахара закон а хиина дІаэттад хІара шера В. И. Ленин ваь ди хьатІакховчаш беррига вай мехка коммунистически субботник чакхдоаккхилга. «Сердало» газета редакце дийхар МагІалбика района Ленински субботник чакхдаккхара вІашагІъеллача штаба начальникага, КПСС МагІалбика горкома шоллагІча секретарага Т. Д. АЛБАГАЧИЕВАЙГА городе а районе а миштта кийчбеннай беррига советски наьха къахьегама цІей долча укх денга, миштта чакхдаккха лерхІ укхаза ленински коммунистически субботник дувцилга.

— МагІалбикерча беррига [illegible] укх шера 17-ча апреле В. И. Ленин ваь 112 шу дизара [illegible] коммунистически субботник чакхдаккхарах [illegible]

[illegible] коллективай патриотически болам.

Хьалххехьа белгалдаьхад субботнике тахан арабаьннача наха кхоачашдергдола балхаш, ходам баьб малагІча коллективера мел нах хургба субботнике дакъа лоацаш, — дуц Албагачиевас.

— Эттара кІезигагІча лоархІамах районерча къахьегамхой коллективашкара 21800 саг ва ленински субботнике хьинаре дакъа лоацаш. Царех ихийтта эзар совгІа саг ва шоай массазарча моттигашка болх беш. Промышленносте, транспорте, гІишлош хьалъеча шоай сменах къахьегама вахІа дІахоаш 2700 саг. Городерча предприятешкара [illegible] [illegible] миштта эзари кхо бІаьи совгІа саг ва районерча совхозий кханика, ферамашка, [illegible] субботнико дакъа лоацаш.

[illegible]

Субботник долча дийнахьа 020 тонн мехкдаьтта доаккхаргда, 9400 сома маьха гІишлош балхаш дергда, автотранспорта балхлоша 1400 тонн мух дІахьа хьоргда районе. 31 эзар сома маьха промышленни продукци арахецаргья районе цу кхы 7700 сома маьха [illegible] [illegible]. Районерча совхозашка 105 тонн [illegible] кхаргья, 225 гектара тІа бІаьстан культураш дІакоргья, [illegible] гектараш тІара [illegible] [illegible] [illegible]

Иеш ид укх шера МагІалбика районеца коммунистически субботнике дика къахьегама хьокхамаш [illegible] [illegible] сом пятилетка фонде дІахьа дуц.

Болх дика вІаштІехьбаьккхача

[illegible]

ССР 60 шу, Нохч-ГІалгІай автономе 60 шу, нохчийи гІалгІайи шоай лоІамагІа Россеца юкъебаха 200 шу [illegible]

[illegible]

Г. [illegible]

ВЛКСМ съезда накъадолхаш

[illegible]

А. ХАДИСОВ.

КПСС XXVI съезда решенеш кхоачашъеш

БРИГАДНИ ПОДРЯДА—ШЕРРА НИКЪ!

> «ЦаI болча нардагIа болх беча комплексни бригадашна дика духкагIа кхою ха, къахьегама а материальни а ресурсаш. Цига чIоагIагIа я дисциплина, доккхагIа да алапеш, къонача болхлоша сихагIа Iомаш говзал. Цига, кхетадеш ма хиллара, къахьегама овсарле а лаккхагIа я».
>
> (Л. И. Брежнева СССР профсоюзий XVII съезда даьча къамела тIера).

КОТАЛОНАШКА КХУВЛА НИКЪ

Капитальни гIишлош хьаттъеча дIаерча звеньяй гIишлош хьалъяра балхаш вIаштIехьадаккхара царна доал дерез керттера метод хулаш латт хIана бригадни боахама расчетах. Цу хьакъехьа сов дика аьлар СССР профсоюзий XVII съезда Л. И. Брежнева. «Цхьан нардах болх беш болча комплексни бригадашка вIаштIехьадоал хан къахьегама а материальни а ресурсаши дикка кхое. Цига чIоагIагIа я дисциплина, лакхагIа да алапеш, къонача болхлошна сихагIа Iомаш говзал. Цига, кхетадеш, лакхагIа я къахьегама овсарле. Духхьала цхьа факт дIаалергьа да. ИтталгIа пятилетка чаккхьоалаш подрядан бригадашкара гIишлошкий къахьегама овсарле юкъара лаьрхIача дальше хиннача 33 процент лаккагIа яр. Вашхаю, шоана гучча боссаь, боккха я...»

…

Духха ба «Грознефтеоргсинтез» яхача объединени дика къахьегарча, обществени балхаре хьинаре даьча …, шоашта тIадилла гIулакх … хала … даре а, дикка кхоачашдарца цIи хилла бола болхлой.

Царех цаI я объединенешта чуйгIаргIача производственно-товарни контора № 16 болта установка начальника Малой Умаровна Сагариева. Коллективе чIоагIа … «Хьакъйолча доттагIа» яха орден лелаш кулгаьхе.

М. Сагариева болхаш общественни болх ба шин городски Совета хьалха депутат, НТК партиона … хилла тарра.

СУРТА ТIА: М. Сагариева.

З. БАТЧАЕВА сурт.

«СССР 60 шу дизара — 60 хьинарега къахьегаман кIира» яхача девизагIа болх беча «Автоспецоборудование» яхача завода бригадашта юкъе дикагIчарех цаI лоархIаш я И. Лашкин керте латтар. …

СУРТА ТIА: И. Лашкин.

З. БАТЧАЕВА сурт.

ХIАРАНЕ ГОВЗАЛЦА

Репортаж

…

Р. АУШЕВ.

Р. ГОЛГОВ, профсоюза обкома председатель.

ДикагIчарца нийсле

…

А. ШАМАРДАЯН, Нохч-ГIалгIай гIишлош управлени ПМК-105 къахьегамен алапен отдела йоккхагIвола инженер.

МЕХКДАЬТТАХОЙ ТЕШАМЕ ГIОНЧИЙ

МагIалбике мехкдаьтта даккхара боарам лохбеннача хьалашка городерча беррига мехкдаьттахошта хьалхашка латта деккхариш толаме кхоачашдара боккха лоархIам ба къаьнача скважинашкара ма могга духхагIа мехкдаьтта доаккхилга. Из бехктокхаме деккхар кхоачашдеш я «Малгобекнефть» НГДУ скважинаш капитальни а латтa кIалха а тоаеш йола цех.

Цеха коллективо дика дIайолаьй цхьайтталагIа пятилетка. Толаме кхоачашдаьд цо дIадахача шерара балха деккхараш.

СССР-а 60 шу дизара, Нохч-ГIалгIайчен автономе 60 шу дизара. Нохч-ГIалгIайче шиь лоIамагIа Россена юкъеяра 200 шу дизара …

Къаьстта бехктокхаме деккхар дар мастера А. Д. Коноева кулгалдеча скважинаш тоеча комсомольско-кагирхой бригадана хьалхашка латтар. Кхо шу хьалха бурув тоха а яьнна, сероводород доалла мехкдаьтта гучадалар бахьан долаш юха дIакъайла латта 916-ча скважина болх бе болалийта езаш яр из бригада.

Из болх чакхбоаннача дIаоттае езаш яр керда импортни бурув тоха установка. ВIаштIехьаданнха делаш дар кердача тайпара мархкал кийчбелга, хIана аьлча сероводородо скважинера турбаш «корргIоацаш» хила безар из. Цеха начальника М. Н. Даньков еннача предложенех хлористи кальций а тохаш кийчбора керда …

…цун гIончий М. С. Даниев, Р. Б. Белхароев, А. Н. Миронов, кхыбараш.

Скважинаш тоераша расконсерваци а яь нарасрзаьай 916-гIа скважина. Гучадьенна хьадиладеннад валанжина тIоананкара сероводород уаш доза мехкдаьтта. ДIахо тоххаш болх бе мехкдаьтта доахарашка эксплуатаце дIаеннай скважина.

Шоай деккхарех лоархIьбу латта кIалха скважинаш тоераш а. Царна юкъе яьржача социалистически ялье дикагIа хьоштамаш даьннад мастераша П. П. Самсонова а А. А. Банчевникова а кулгалдеча бригадаша. Найнеккарча профсоюзий XVII съезда болх дIаболадьча дента ханал хьалха кхоачашьер цар укх шера хьал…

…ски яхье хьинаре дакъа лоацаш. моллагIа шоашта тIадилла гIулакх дизаш цIенех кхоачашдеш, гомахьарбераш-та хьоиккам дуал хьабогIа бурудеттараш Б. У. Мурушев, Х. С. Алероев, А. С. Калашников, цар гIончий Алероев Мухарбик, Чертоев Ибраьхим. Дасятов IалаIудин, латтан кIалха скважинаш тоаю операторий А. Дегтярев, М. Бурдуков, Н. Колосов, А. Ходов, Р. Исаев, Р. Курскиев, А. Маркосов, вышкомонтажникаш Л. А. Бирюков, Б. Е. Зиншоев, М. Т. Ризматов, А. Б. Алероев, кхыбараш.

«Хlара балха диннахьа хьадеш духхагIа хилийта» яхача девизагIа яьржача ялье дакъа лоацаш я цеха коллектив. Цхьадакъаа…

…

А. ХАРЧИЕВ, тхо сед. корр.

«Терек» яхача мебельно-хьун хIамаш еча производственни объединени шоллагIча филиале шоай деккхараш диках кхоачашдарца цIи хеза дукха болхлой ба. Царех цаI я укхаза 10 шера болх беш йола столяр - сборщица Арсамакова Сар-Сар. Лакха говзал йолча специалисте хIара дийнахьа дикка тIехьдоачашъю шийт сменни норманаш, шие дукхача шерашка Iоаль опыт дIайоалийт кагирхошта коммунистически хьайеле къахьегара тIехьеха филиала беррига болхлой.

Сар-Сара сурт филиала Сийлен улга тIа … доалла масеххьа шу да. Из я «ИтталгIча пятилетка ударник», дуьнхаьи я «Социалистически ялье котьвоанар», къахьегама сийлен кхыйола знакаш лелаяр.

СУРТА ТIА: С. Арсамакова.

И. ПЛИЕВА сурт.

20 ИЮНЕ — МОТТИГЕРЧА СОВЕТАШКА ХОРЖАМАШ

БОКЪОНЦА ДОЛА КЪАХЬЕГАЧА ХАЛКЪА IАЬДАЛ

Халкъа депутаташа беча балха юкъе лоархIаме моттиг дIалоац харжархоша телача наказаша. ДегIаахара экономически а социальни а плана кийчъеча, бюджет оттаеча уж теркал а еш, вIаштIехьдоаккх наказаш кхоачашдеча, уж кхоачашдарах гражданашка хоам бу, аьнна белгалдаьккхад СССР Конституце тIа.

Харжархоша телача наказаша къаьгга хьахьокх вай строй бокъонна демократически йолга, пачхаьлкхенна кулгалдеча советски нaха дизза дакъа лоацилга. Советий балха тIа керттера дар да къахьегача сага йоакхо елга, цун хьал-торо тIа-тIа лакхъелга. Укхаза бокхха лоархIам болаш да наказаш, тайп-тайпара поручениш дика а шийн ханнахьа а кхоачашъелга.

Галашкински юрта Совета XVII созыве хержача халкъа депутаташта 8 наказ денадар. Уж кхоачашдара юртсовета исполкомо шийн ханнахьа мероприятеш а оттаяь, хадданза тIахьожам лоаттабу. Нийса да ала йиш яц наказаш кхоачашде дезача организацешта, предприятешта гIулакх дIатIа а дилла, уж кхоачашдарга хьежаш ваьгIача. Цу деша хадданза терхам тIалоаттабе декхарийла я исполком, массазарча комиссе членаш, харжархоша наказаш денна депутаташ. Ишта беча балхах беркат доал. БархI наказех хIанзалехьа 6 кхоачашдаьд оаха. Лакхерси Лохерси Галашка вIашагIхотташ гIаш ных лела тIий тиллад, больница, № 1 йолча юкъерча школа гонахьа аьшка парт яьй, юртарча централни улицашка свет йиллай, ихыдола балхаш даьд. Кастта кхоачашдергда юхедиса вокни наказ а — Лохерча Галашка тайп-тайпара товараш дохка тика хьасеган Эсса тиллача тIийна ремонт елгеи.

Наказаш кхоачашдара депутаташта хьинаре новкъостал деш хиннаб Орджоникидзе цIерагIча колхоза механизатораш Б. И. Благиев, Х. Д. Хишиев, М. Б. Гапархоев, колхоза председатель А. Ю. Оздоев, № 1 йолча юкъерча школа хьехархо Э. А. Оздоева, тракторни бригада бригадир Н. А. Килиматов, дукха а кхыбараш.

Дуйхa къахьийгад юртсовета исполкомо, цун депутаташа юрт хица Iалашъяра. Массава а оарцагIвалар бахьан долаш 20 километр сов гIа водопроводни лини йиллай.

Цунца цхьана тха юрта къоастаданза а къоастадарга хьежаш а дукха дешаш да. Юрта бани, бахача нaха быто гIуланхаш ду учреждени яц.

Белггала болх баьб юртсовета исполкомо, депутаташа бахача нахагара хьайбай продукци эцара. 1981 шера план 160 центнер йолаш 290 центнер дулх, шура кхоазза хIана ийнниц аьнна дукхагIа ийнай. Ишта фуаш а планал тIех ийцад. Колхозо а дехкад планал сов гIа пачхаьлкхенга дулх: план 1600 центнер йолаш, дехнар 2010 центнер да.

Массехк шера мах бара планаш кхоачаш ца еш яр тха тикаш. Цун бахьан тахнар юртсовета исполкомо, депутатски активо. Торговле болх тоабар дуваш исполкомо а массазарча комиссе а массехк заседани хилар. Ишта массава а оарцагI а ваьнна, тоабелар мах бечa организацей болх. 1981 шера план толаме кхоачашйир тха юртсовета территоре тIа йолча тикаша. План 818,5 эзар сом долаш, бахача нахага дехкад 969,6 эзар сома маьхза товараш е кхыча бесса аьлча 114,2 процент кхоачашъяьй план. ДикагIа хьакхачаш дахьачарех я Л. А. Арапханова, Ф. А. Хучбарова, М. Х. Албаков заведующеш бола тикаш.

Юртсовета исполкомо, цун депутаташа хадданза йоакхо ю кIоарга знанеш а лакха коммунистически сакхетам а болаш къона тIехье хьалкхояра. Белгальнккха мегаргйолаш дика болх беш я депутата А. И. Чайнева кулгалду санаторно-хьун школа.

Доиюхий а бехктонхаме а декхараш да пятилетка шоллагIча шера тхона хьалхашка латтараш. ХIара депутато дийгара масал а гойташ, пятилетка заданеш кхоачашъяра болхлой, колхозхой, интеллигенце хьинар айде дела. ХIаьта цу тайпара бола активисташ-депутаташ тха кIезига а бац: Х. Х. Оздоев — колхоза тракторист, Х. Г. Костоева, Э. М. Героева — доярнаш, У. С. Батыгов, А. М. Гайтукиев — шоферaш, М. С. Кациева, А. М. Точиева — хьехархой, кхыбараш.

Берргa тхоай низ, опыт дIалургъа оаха вай мехка а республика а юбилеяшта къахьегама совгIатоашца лаха ма доаггIа накъадехара.

ХIанз тхо кийчлуш да укх шера 20 июне хургдола хоржамаш чакхдахара. Хьа а херка, чIоагIъьй хоржамий комиссеи, болх беш я агитпункташ. Агитатораша, пропагандисташа дIайовзийт советски хоржама система, парте чура, а ираxьара а политика.

И. АРЧХОЕВ,
Галашкински юртсовета председатель.

БIУБЕННА ДIАХЬАЛХАШКАХЬА УХ

Республика промышленносто 1982 шера хьалхарча квартала пачхаьлкхен план кхоачашъяро итогех

Нохч-ГIалгIайчен промышленноста болхлоша шерра социалистически яхь йоаржаяьй цхьайтталагIча пятилеткa шоллагIча шера план толаме кхоачашъяра, производства эффективности балха дикали лакхъяра, СССР, Нохч-ГIалгIайчен автономо 60 шу дизара сийлеца накъабахара. Цу яхье дика толамаш а доахаш 1982 шера хьалхарча квартале продукци маьлаха яккхарен дукхагIйола изделеш арахецарен хьалхарча квартала план толаме кхоачашъяьй цар.

ЦхьайтталагIча пятилетка шоллагIча шера хьалхарча квартале продукци маьхала яккхара план еррига республика хьаийцача 100,2 процент кхоачашъяьй, цу даькъе Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета чуйоагIача промышленносто 103,2 процента кхоачашъеш.

Промышленноста доакъош ка товарни продукци арахецар дегIаденад 1981 шера хьалхарча квартале хиначул укх боарамагIа:

электроэнерги — 2,2 процент;

химически промышленность — 8,9 процент;

машинаш яри металлообработкен — 3,6 процент.

Производствении объединенеша, предприятеша продукци маьхала яккхара план кхоачашъяри товарни продукци арахецара дегIаахари хьахьокх дIахорча даннеша:

	1982 шера I-ча квартала план кхоачашъяра %	1982 ш. I-ча кварт. 1981 ш. I квартала найсайна %
«Грознефтеоргсинтез» производствении объединени	98	101
Ленина орден лелаеча «Грознефть» производствении объединени	101	99,9
«СевКавнефтегазпереработка» яха производствении объединени	106	100,0
Карабулакски химически реагентий завод	102	99,3
«Нефтехимзапчасть» завод	100,5	104
Радиотехнически завод	100,3	103
Гудермесски «Мединструмент» завод	100,3	103
«Грозэнерго» районни энергетически управлени	100,0	102
Хьуна боахама министерство	103	105
Назрановски трикотажни фабрика	73	96
Производствении швейни объединени	101	92
Грозненски кога гIирс бу фабрика	103	71
«Чечингплодоовощхоз» производственно-аграрни торгови объединени	108	100,1
Грозненски кондитерски фабрика	105	122
Грозненски дулха комбинат	115	100,4
Шурий промышленноста производствении объединени	100,1	93
Кхачан промышленноста министерство	104	104
Моттигерча промышленноста министерство	103	104

КПСС ЦК-и СССР Министрий Советеи сопамга хьежа республикера 63 производствении объединении предприятии кердача хьалийна болх бе йоалаийтай.

Нормативно цIена продукци арахецара план кхоачашъяьа укх тайпара:

	1982 шера I квартала план кхоачашъяр	1982 ш. I кварт. тал 1981 ш. I квартала найсайна %
«Красный молот» завод	103	110
«Пищемаш» завод	103	95
«Оргтехника» ПО «Электроприбор» завод	100,8	103
Г. Ахриева цIерагIа «Электроинструмент» завод	105	118
«Трансмаш» завод	103	10,4
«Промавтоматика» НПО опытни завод	100,0	103
«Союзавтоматстром» ВНИО опытно-экспериментальни завод	108	110
Электромеханически завод	90	100,1
Грозненски ремонтно-механически завод	111	121
«Терек» яха производственно мебельно-дуун хIамаш ю объединени	100,5	113
[illegible] завод	102	90
[illegible] завод	101	103
Грозненски аьшкбетона конструкцей завод	83	81
[illegible] материалаш гIишлон индустрей Аргунски комбинат	105	104
[illegible] Карабулакски завод	88	57

«Чечингушводстрой» гIишлон управлене		
Аргунски аьшкбетона изделей завод	113	108
«Чечингушводстрой» ремотно-механически мастерской	100,0	60
«Автоспецоборудование» яха опытно-экспериментальни завод	104	93
«Чечингушвино» производственно-совхозни объединени	102	91
«Чечингушстройматериалы» производствении объединени	101	88

Республикерча промышленни предприятешка чакхъяьхай юкъарча производства эффективность лакхъяран берригача балха дикал тоаяран тIаерзаяь йола мероприятеш.

Промышленни продукце керттера тайпаш хьадар хьахьокх дIахорча даннеша:

	1982 ш. I квартале хьаьй	1982 ш. I кварт. тал 1981 ш. I квартала найсайна %
Электроэнерги — млн. киловатт-сахьат	915	99,0
Газ — млн. кубически метр	602	98
Насосаш	213	99,5
Скважинаш карасрзаю цементировочни агрегаташ	184	105
Хица тIоэнаш лелхийта агрегаташ	43	93
Тракторни прицепаш — эзар	3,3	100,3
Трансформаторни подстанцеш	380	100,0
Электрофотографически аппараташ	565	99,0
Механизированни гIишлон-монтажни инструмент — эзар	60	95
Етта криппиш (колхозаша яьр йоацаш — млн.)	37,4	84
КIир — эзар тони	9,9	88
Гипс (алебастр) — эзар тони	1,9	76
ВIашагIхетта аьшкбетона конструкцеши изделеши — эзар кубически метр	51	88
Цемент — эзар тони	120	103
Хьу хьаараозар (колхозаша кийчъяьр йоацаш) — эзар кубически метр	18,7	84
цу даькъе херх хьокха хьу — эзар кубически метр	13,0	108
Ардакх (колхозаша яьккхар йоацаш — эзар кубически метр)	8,3	96
Хьуи гамий плиташ — эзар кубически метр	12,1	86
Фаттан хьенха фанера — млн. квадратни метр	1,2	60
ТIехьнахьа дувхаду лазата барзкъаш — эзар	68	57
Чухьнахьа дувхаду пазата барзкъаш — млн.	1,5	78
Швейни изделеш — млн. сом	14,0	108
Телата кога гIирс — эзар пар	420	83
Даьтта (промышленносте даьккхар) — эзар тони	2,9	94
Колбасни изделеш — эзар тони	1,5	105
Пачхаьлкхен ресурсай бийдалах даьнкха маидаьтта — тони	159	80
Пачхаьлкхен ресурсай бийдалах даьнкха генарий даьтта — эзар тони	3,1	97
Мерзача шурий продукци — эзар тони	14,3	97
Хьаьна нахчаш, же яраш а тIехьа — тони	178	78
Кондитерски изделеш — эзар тони	1,8	118
Маьхи маьхка-булочни изделеш — эзар тони	18,1	104
Макаронни изделеш — эзар тони	45	100,5
Ниi — эзар дал	160	97
Радиоприемникаш — эзар	128	111
Аьшка меигеш — эзар	8,0	113
Аьшка пхьегIаш — тони	30	98
Шариковни авторучкаш — млн.	3,3	123
Бытовой кимо товараш — млн. сом	2,5	104
Мебель — млн. сом	7,0	107

Бийдал, материалаш, доаттор, энерги кхойра тIаерзаяь мероприятеш чакхъяьхай республикерча фабрикашкеи заводашкеи.

ХIаьта а арахецача продукцеи дIадахаш дар дукха гIа йиннад «Грознефтеоргсинтез» производствении объединене, Грозненски аьшкбетона конструкцей заводе, цемент ни заводе.

Республика промышленносто дIахо а бахаш даьд кердa техника, технически прогресса карагIдийнарашi производстваш юкъехулаш, арахеца доладьяьд продукце керда тайпаш.

СССР 60 шу, Нохч-ГIалгIайчен автономе 60 шу, из шийн лоlамагIа Россица юкъехиларна 200 шу дулача денача цIейиха сийлеца накъабахара къахьегаи политически хьинар айдаь болх беш ба Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхой.

Нохч-ГIалгIай АССР Статистически Управлени.

БЕРАШ ХАРЦАХЬАРЧА НАЬКЪА ТIА ДАРГДОАЦАШ

Массехк шу да «Красный молот» завода парткоме дезалаи школаи новкъостал дара совет вIашагIъелла. Цун кулгалдеш я коммунист, хьинар дола общественница заводской центральни лабораторе балхахо Белоножкина Нина Терентьевна. Дукха гIончаш ба Нина Терентьевнай, хIара цехе болх беш я шийн совет. № 12 йолча цехе вIашагIъеллача совета кулгалдеш ва Холофян Виктор Григорьевич № 2 йолча цехе — Шиянова Клавдия Ивановна, № 10 йолча цехе — комсомолка Имайкина Алевтина. Цар массане а берашца, цар даьшца дукха болх бу. Хадданза бувзам ба школашца, опорни пунктаца, хов дезалаш мишта бах, царна фу эш. Совета заседанешка дувц заводе болх бечар дезалех, царна мишта кхетам лу.

Совето берргa а болх чакхбоах парткомо чIоагIъьлча планагIа. Берашца, даьшца беш бола болх дIаязбеш журнал да. Харцахьарча гIулакхашта тIакхувш дола бераш, царна кхетам луш боаца даьй учете ба.

№№ 14, 48, 32, 7, 60 йолча юкъерча школашка каст-каста хул совета членаш. Уж хьож бераша мишта деш, харцахьаваьннар кхетаве педагогашта новкъостал ду. Дукха ба цар нийсача наькъ тIа баьха кхувш боагIараш. Из цхьан дийнахьа е кIирагIа вIаштIехьдолаш хIама дац. Хадданза, еррига дега йовхал дIа а луш, къахьега деза шийн ханнахьа кхетам ца бенна бер нийса а даь, дIаоттадара.

Нина Терентьевнас, цун гIончаша даьшта дIахойт дезала цIагIа кхетам баларга хьежжа цар дерригa а вахар а хургдолга. Даьшца къамаьл дуца, царна хьехар де совета членаш шоаш а чIоагIа кийчлу. Дукха педагогически литература деш, къаьстта Iомаду Макаренко, Сухомлински балхаш. Цар новкъостал ду берий оамалаш йоазара, педагогически нийсса кхетам балара.

Дешара шу йистедаьлча завода центральни проходной хьалхашка хьалъоха дика дешача берий спискаш. Стенда тIа шийн берий цIи ца хилча даьна е нана ха дела шоай бер дика дешаш доацилга, цунга хьажа везилга.

Дукха къахьийгад масала, совета членаша, педколлективо Хамовгlар кlаьнк нийсача наькъ тIа ваккха гIерташ. Ишта массане а цхьана оарцагIвалар бахьан долаш «Красный молот» балха а ваха, тахан хьинаре къахьегаш ва Ткачев Владимир. Шийна беза болх дIабелча харцахьара гIулакхаш дитар Терехов Валере а. И тайпара масалаш дукха а доладе йиш я.

— Дика хIама ца долаш саг хила йиш яц, — йоах педагогически образовани йолча Н. Т. Белоножкинас. Из дар Iотоlа а деш, дикалар хьалкхада деза.

[illegible]

М. ГОРДИКОВА.

Оаха яздаьчун легагIа

[illegible]

ПОЭЗОЛ ДЕХЬАРА

Сирийски Iарбий Республика къаман цIей

Сирийски Iарбий Республикина къахьегамхоша тахан делду къаман цIей — кхыча мехкашкарча эскараша эвакуаци яь Ди. ТIаьхьиттш шу дизад сирийски лаьттара кхыча мехкашкарча салтех эггара тIехьарнар дIалахача дийнахьа дена. Из яр шийн лоlаме болаш мохк дегIабоалабара наькъ тIа даьннача патриотически низаша яьккха котало, цун къам шийн лоlаме хилар чIоагIдар а дар из.

Сире таханара вахар белгала да эггара хьолха Iарбий социалистически возрождене Парте хьалхленца машаре гIирсаш хьалдеча карагIдувларашцеи прогрессивни хувцамашцеи. ХIанз мехка кхоачашъеча пхелагIча вхс шера плана керттердар да хIама хьакхоллаш дола низаш дIахо карадерзадар, къаман экономика чIоагIъяр.

Израильски агрессора дукхазарча къовсама хьолхарча довзон тIа латт мохк. Сирийцийн мацарера къахьегам халача оттабу хIанз а Тель-Авиво оккупаци яь долча цар территоре цхьан даькъо — Голански лакхвленаша. Гаргарча Малхбоалерча юкъарча кхохкама хьало. Iарбий халкъашта духьала берзабаь бола американо-израильски барт хаьдда харцахьа лоархIаш, дерригa чу а лоацаш Гаргарча Малхбоалера хьал тоадара нинъ лохача цийна могар деш я республика.

Республика дегIайоалаеча бокха лоархIам болаш да дукхача тайпара Советски Союзаца цо цхьана леладу гIулакхаш. Уж хIара шу тIехьагIа чIоагIлуш доагIа, практически лаьрхIача экономически культурни вахара еррига сферaш чу а лоац цар.

СУРТА ТIА: Дамаска — сирийски столица центре.

ТАСС фотохроника.

ТАХАН ЕВРОПЕ ДОЛАШ ДАРАШИ «СЕЛХАНАРА ПОЛИТИКАШИ»

США хIанзарча администраце дунен халкъашта юкъерча арене лелаеча гIулакхий башха кIоарга доаца маIан латт «ретро» стилах йолча арахьарча политика формулех. ТIема нийза массанел тIех хила гIертар, политически давлени лоаттаяра экономически рычагех пайда ийбар, сов чIоагIа, кхыметтел конфронтационни а стиль йола дипломати, союзникаш команда а телаш мугIарагIа дIаувттабе гIертар — уж еррига 30 шу хьалха хиниа методаш юха юкъехай КIайча цIен арахьарча политикане. Из политика тIехьашкахьа юхаерзаяь хилар цхьаькханех а гуш да — Рейгана гонахьарча нaха «Ялта дIайоае» мегаргйоацал яха къамаьлаш деш хилара. Из тема ювзаенна я Европана чIоагIа лоархIамеча континентерча политически ситуаце аспекташца, хIаьта цудухьа а теркам тIабахийта мегаргболаш а я.

Ялтеи Потсдамеи (кхы а хьалхагIа, 1943 шера — Тегеране) хиначa конференцешка тIанийльча решенеша еллар тIом сецачул тIехьагIа Европе хила безача политически оттама лард. ТIом сецачул тIехьагIарча юкъа Европана эггара лоархIамегIа йола реальность я дукха хIама ца эшаш 40 шу гаргарча хана гIа боахаш латта машар. Вай континент лаьрхIача, цу тIа а, нагахьа санна тIа-тIа сихлуш йоагIа ха а (цу даькъе дунен халкъашта юкъерча политика сфере) теркалйича, ювцар я геттара чIоагIа йIаьхьенна машар латташ йола юкъ — уж кIезига гучаювл европейски историе.

Европа хIанзарча хинарча дунен халкъашта юкъерча политически лоаттама эггара лоархIамегIа йолча компонентех цаI я хIанз йолаш йола долкон дохарг ца хилара принцип. ТIехьарча тиъаьитт шу совгIа хана опыто хьахьокх Европерча политически стабильноста бустам из принцип пачхаьлкхенашта юкъе лелача гIулакхий практикана чулхара дагадохарда вай, кхы хIама ца дохе а. 30—60-ча шерашка Малхбоаленнен Малхбуленнен юкъе лаьтта политически проблемаш духйийна керттера тьаст Малхбузен Германе хинна тIом чакхбаьннaчул тIехьагIарча доазонашта ревизи яра официально кхайнабаь нинъ хинна хилар.

Бокхъалдар аьлча, цунна тешал деш-м хIанзарча хана европейски опыт хинна а Iац. ВIаштIехьлхачa йола территориальни проблемаш, доазош низаца хувда гIертар дилла а массанахьа а хиннад хIанз а за дукхача хана вIашин тIом болабар га а кхоачаш йолча дунен халкъашта юкъерча конфликтай керттера бахьанаш.

Цудухьа за пачхаьлкхений вIашин территориальни претензеш ца хилар дIаяздаь дола моллагIа дунен халкъашта юкъера документ дунен халкъашта юкъерча политически хьала стабилизаци яра боккхача лоархIаме хилар. Ишта хила доагIаш хинна хIама дар. Европера разрядка алхха Советски Союзаи Германе Федеративни Республиканеи юкъерча договора тIа (1970 ш.) оагIоша: «Европера машар ца бохаш бусаргба духьала, нагахьа санна хIанзарча ханара доазош дохаде тIакхувдараш ца хуле» аьнна занявлени йича малерттIа шерьенна ца хилар. Шин пачхаьлкхен декхараш тIанйцар «Европера пачхаьлкхенаш хIанз долаш долча доазоцта чухь территориально бIарча хуйлйтилга [алашде», дIакхайхадир цоай цхьаннега а цхьана тайпара территориальни претензеш ца хилара хIаьта дIахо йодача хана цоай цу тайпара йола претензеш цхьаннега а хургeн цахилара, хIаьта ишта шоаш «Европерча еррига пачхаьлкхенаш долаш хIанз а тIехьагIа а доха йиш йоацаш лоархIаш хилара».

ТIом сецачул тIехьагIа доглаухаш Европе хьаханна долаш а долаш йола территориальни политически реальностийоацца хилара принцип правовой даькъе чIоагIъеш да дукха кхы документаш — Германе Федеративни Республиканеи Польски Халкъа Республиканеи, Германски Демократически Республикана а Германе Федеративни Республикана а, Чехословаке Социалистически Республиканеи Германе Федеративни Республиканеи юкъерча договорашка. Малхбузен Берлина хьакъехьарча биъ мехка юкъерча соглашене Европа 33 пачхаьлкхено, США, Канада духьъашха аллавлени яьй, континента тIа хIанз долаш дола доазош дохаргдоацаш а лоархIаш хIаьта хIанз а дIахо йодача хана а цу доазошта новкъа хургдола гIулакхаш лела а дергдац шоаш аьнна.

Ишта да тахнара эа тIа оттаи Ялта, Потсдамо Хельсинка хьадаь доладьярaш. Европа дунен халкъашта юкъе — политически стабильно дегIаахара тоpoaш хьалллаш дола доладьярaш.

«Ялтанеи Потсдамаи духьала», царца Хельсинкача духьала а, доазош дохаргдоацаш хилара принципа духьала а, европейски регина еррига дунен халкъашта юкъерча — политически структурана духьала а поход вIашагIйоалараш гIерт из йинна ергйоацаш хилар континенте пачхаьлкхенашта юкъе латтача гIулакхий «тIех санна чIоагIъенна» форма тIом сецачул тIехьагIарча опыто денлача кердачунга хьежжа [illegible] за яр ца хилар бакъде. Амма хинна дIадаьннарий хIара е еза яхар уж геттара [illegible] ихилга долаш санна кхетадеш ба цхьабараш. [illegible] дIадаьннар хIанз долаш дочунах дIалотача хана хIанз долашдар итташ шераш ца доаццаш йолча хано теркача а йийача а дIаладачаш [illegible] тIа латтача хана [illegible] ла тарлу цу тайпара йола олераш.

В. ВАРОНОВСКИЙ, исторически Iилмай кандидат.

(АПН).

[illegible]

СУРТА ТIА: [illegible]

АП — ТАСС сурт.

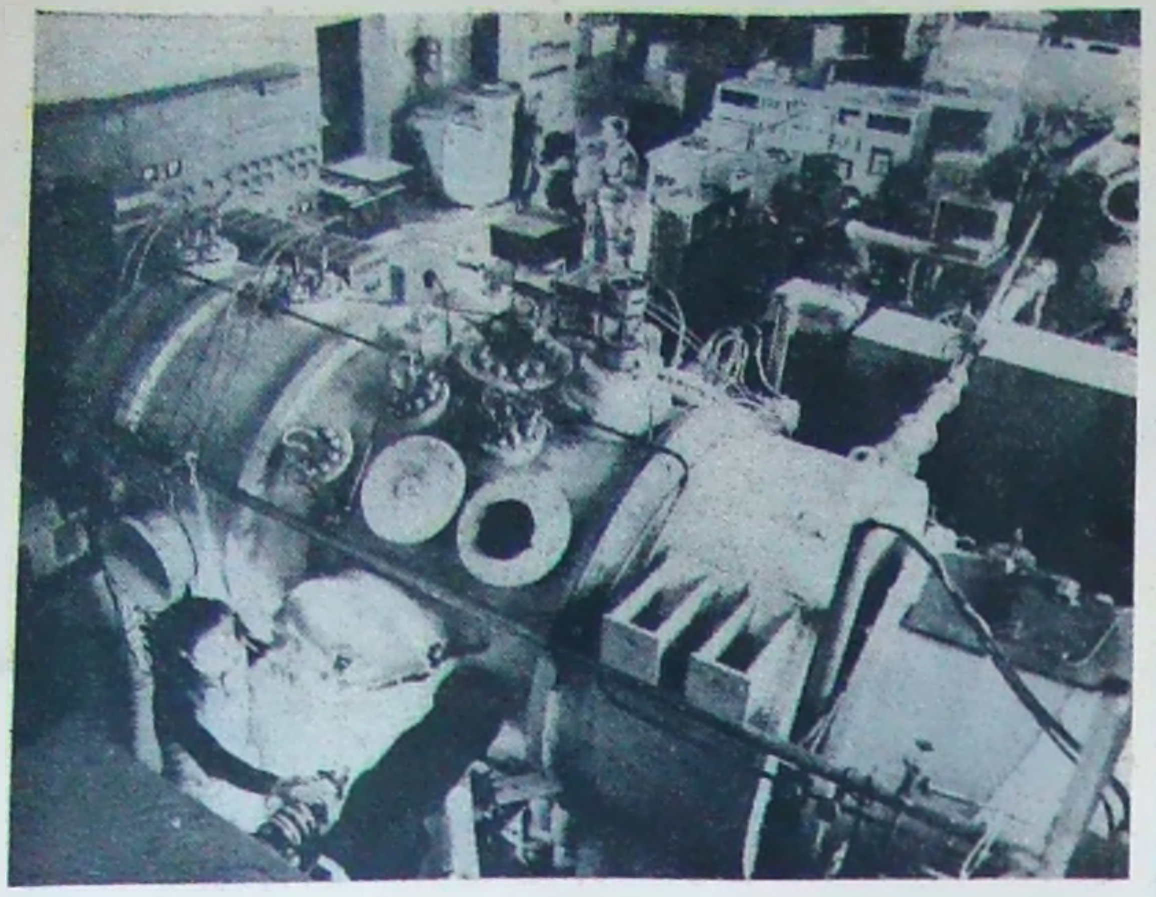

КХОАНА — СОВЕТСКИ IИЛМА ДИ

НОВОСИБИРСКИ IИЛМА ЦЕНТР

«Новосибирски» ала дош хьахезача цу сакъато «Академгородок» дагайой. Сибарег1ен 1илма центра тахан—25 шу.

В1алла ца хиннача боарама Сибарег1ен 1алама рузкъаш карадерзаде доладаро мехка Малхбоале 1илман база ч1оаг1ъе езача хоьвчадир г1уланз. Академик М. А. Лаврентьева керте а волаш хиннача 1илмахой группа инициатива хьал а ловцаш 1957 шера партен правительствам решени т1е1ийцачул т1ехьаг1а в1аштаг1воалла йолайир СССР 1илман Академе Сибирски отделени.

Сибирски отделени в1аштаг1йолаеро юкъарчел доаццаш вниман хьй мехка малхбоалерча районашка х1ама хьахоплаш дола низаш дег1адоаладера, образовании культурен де1айсасара.

Х1анз Сибирски отделенеча чуйоаг1аш в 60 гаргга 1илматохкама институти опытно-конструкторски учреждени.

Геологен геофизикан института 1илмахоша кийчахь мехкдаьтта газен запасашта прогноз оттаера методаш, цар лерда т1а практически лаьрх1ача гучадаьккхад къамат1ъерах йолча моттигашка мехкдаьтта довллаш хилар.

Цитологен генетикан даькъе дахча тохкамаша сибарег1ен 1илмахой горо зилийтай Сибарег1ен хьалашка юртбоахама культурай хьукъхьами хьанбай продуктивности лакхьяра лоарх1аме х1амаш гучадаха.

Регнона хьешташка хьемма йоккхача масштабаг1а систематически тохкамаш деш в Сибирски отделени, уж чудоаг1а дукхача хача лаьрх1ача «Сибирь» ахача комплексни программана: минеральни, лаьттан, хьун, дин ресурсаш 1омаэри царех пайда эцари, халкъбоахама комплексаш дег1айоалаэр, гонахьара среда лоравра проблемаш 1омаэр.

1958 шера Сибирски отделене в1аштаг1ъелла теплофизика институт х1анз теплообмена, физически гидро-а газе а динамика, газоразрядни плазме теоре, ихьайолча кхыча проблеман даькъе керттеръярех цаI зинна д1аэттай. Института балхза кердача лостамех цаI — коачача геле термогидродинамикана тохкам белга.

СУРТА Т1А: газодинамически установка.

И. ЗАТОНЕИ,
А. ПОЛЯКОВЕИ сурт.
ТАСС фотохроника.

ДОТТАГIИЙ-ОКТЯБРЯТАШ БОЛЧА

1972 шера дениз х1ара шера вай мехка чакхдоах октябрятай Ерригсоюзни к1ира. Из хул апрель бетта.

Грозерча № 12 йолча юкъерча школерча октябрятай боккхаг1а бола дика доттаг1ий ба пионераш. Сбораш, утренникаш, спортивни яхьаш чакхьяха новкъостал ду цар шоай э1амаг1ча доттаг1ашта. Октябряташца беча балха бехктохкаме йолча Анухина Тание оттийр цу к1ира чакхьяха езача мероприятей план.

«Къахьегама т1ера долча берех мара октябряташ алац» яха девиз йолча къахьегама денна д1адоладелар из к1ира. Цу дийнахьа октябряташа гулдир тиша кехат, цIендир школьни ков, чакхдаькхар производстве хьалхе делаерашцара в1ашаг1кхетар, шитта шоай школерча библиотекера книжкаш а тоадир.

Октябрятай к1ира долча юкъа хилар «Ховлий-довзалий», «Х1ана-х1ана» яхача клубай заседанеш. Бераша даькъа лаьцар конкурсашка, викторинашка, хьаг1адонег1ача Ленински цIейна лаьрх1а книжкаш гулдир. Эггара дикаг1а яр Капитолина Павловна Секача. Нина Александровна Зинковске хьехаш йола нлассаш.

Безаме а сакъердаме а чакхдаьлар «Ловзараш ловзоргаш» яха цIей. Бераш т1ера да ловзаран уж ловзоргаш шоаш хьаяран. Цу дийнахьа укхаза гойташ яр массанена дукхаела чебурашкаш, пиоцерг1а даь ж1аликаш, пилаш, пластелинах яь роботаш, дукха кхьйола х1амаш. Шеволчоа сакъердаме яр цу дийнахьа, х1аравар ший нхолламах доккхал деш вар.

Октябряташта доттаг1ала ди чакхдаккха новкъостал дир комсомольцаша. Цар кийчйир вай Даьхенах, Советски гимнах, СССР гербах, доттаг1алах йола беседаш. Вай мехка дезде лаьрх1ача дезача денойх лаьрх1а а дийцар. Стихаш, иллеш ийчдаьдар э1амаг1барша. Кхоалаг1ча «А» классе дайноаной новкъостална эрсин халкъен матроссин халкъаран 1омадаьлар. Кхоалаг1ча классашна баг1ачарна эггара ч1оаг1аг1а дагалоаллаьргдолаш да шоаш пионерала д1аийца, В. И. Ленина памятника юхье эзаш декна цIеча галстука цIей. Массанар а лог г1оздаьнна вар, х1ана аьлча, берашта эггара хьалха йийнар болкъонца йола пионерски сбор, доттаг1ала цIей.

Р. ДУДНИКОВА.

Iилма-теоретически конференци

Укх деношка КПСС Грозненски горкома марксизма-ленинизма университете хилар СССР. Нохч-Г1алг1айчен автономе 60 шу дизара, нохчийн г1алг1айн шоаш лолама г1а Россена юкъебаха 200 шу дизара хетаь «КПСС XXVI съезд къамашта юкъерча г1улакхий, къахьегамхошта советски патриотизмаи социалистически интернационализмаи уйланца кхетам балара даькъерча парте декхарех» яха тема йола Iилма-теоретически конференци.

Цу темах доклад йир «Партийни строительство» яхача отделене шоллаг1ча курса дешархочо, ЭВМ Грозненски регнональни центра начальника Э. М. Васканьянца. «Нохч-Г1алг1айчен халкъай экономически культурин дег1аахар пхьатарра ца хилар д1ьдаккхар — советски патриотизмаи пролетарски интернационализмаи кхетам балара кертера фактор» яхача темах къамаьл дир «Политически экономе» отделене цхьоалаг1ча курса студента «Консервплодоовощторга» керттерча технолога Ж. А. Адаева. Дег1айоаг1ача коммунизме патриотически, интернациональни, атеистически кхетам луш къахьегамхой кхебара болча наьхьахи средствех лаьца къамаьлаш дир «1илман коммунизма» отделене цхьоалаг1ча курсерча дешархоша — педагогически училищерча хьехархочо Ф. М. Мамаева, «Старогрознефть» НГДУ воанхаг1а волча диспетчера В. А. Карагедяна.

СССР къамий политика харцйоахаш болча буржуазин фальсификатораштa критика еш къамаьл дир боахама кулгалхой отделене дешаш йолча трамвайно-троллейбусни управлецерча водителанаставника Л. Б. Барахоевас.

И. ГОРОШИНСКАЯ,
КПСС Грозненски горкома марксизма-ленинизми университета журналистски отделене 2 курса дешархо.

Ленински директиваг1а

1918 шера 17 апреле кулгъяздир В. И. Ленина «Шерашц нъовсам лоаттабара дола паччахьалкхен г1улакхаш в1аштIехьдахарах» долча декрета.

Ленински декрето ерригача паччахьалкхен декхарий боарамe оттадир халкъа рузкъа цIерах лорадар. Декрето лаьрх1а дар РСФСР цIера духьалара совет хьег.

Советски 1алдал лаьттачо шерашка хьалда белгалдаьхиноб мохк цIерах лорабериЙ балха керттера шш лостам — цIерах ца юкъайтара профилактика яра т1адерзадаь дола технически организационни г1улакхаш. Хьалхе лелаю цу даькъе паччахьалкхен цIера надзора органаша. Лоарх1аме болх бу цар цIераш ца юкъайтара, кхоачашъю цIера кхерамалхи даькъерча дукхача дешашта т1ахьожам лоаттабара функцеш.

Мохк цIерах лорабара охрана хьахиннача укх 64 шера дукха х1ама ца эшшаш диняза кIелнтьенний мехка юлаш йола цIераш.

Пачхахьа хана Iалальмате боккха бала бар ювлаш хинна цIераш городий готтача йистошка. баракех латтача болхлой поселкашка баьхача наха, х1аьта шитта дукха миллионаш хиннача аьартоштт а. Цкъа цхьан городе т1аккха вокх городе ювлар них бахарах бохабеш хинна цIераш. 1900 шера 114 цIа дагад цIи яьнна «Грозныйн» яэш хиннача крепосте, 1865 шера из додача оаг1ора вийрзача Шолжа аьттехьарча йисте аьнначa цIеро базара мийда т1а хинна 35 лахчан цIеношка хиннa тиха йоагальи.

Кхы а кертIа лаьттад г1улакх Баку, Грозне, Майкопа мехкдаьтта промыслаш цIерах лорадол г1улакхаш. Х1ама ца луташ ивга мел хинна г1ишлош йоаг1йора мехкдаьтта доахнча районашка йийнича цIераша. Мича хьоргда из хоппш ачааш хиннараш мел «Боахкош хиннай цIерах моттиг лорадра а цIера кхерамлеп а хьахьонх 1910 шера Старогрозненски мехкдаьтта промысле яьнна хиннача цIеро. Скважина йоаккхаш болхкаш мехкдаьтта т1оана т1аккхача гартаг1ертача, бурув тохаш баьхкача болхлоша аьнпад администрацеста д1вхо бурув тоха кхераме да, х1ана аьлча, буровой оборудовани тедха а хувца езаш а я аьнна, амма болхлоша ьахар теркал а даьдацар. Дукха ца говш фонтан етта йоласнинй скважина, цул т1ехьаг1а мехкдаьтта а газ а лотаденнад. ЦIи йоаю команда йоацаш яр промыслашка. Духхьала нах сов ч1оаг1а оаоцаг1боалларх йиш хилар ц1и йове. 30 болхло венна из йоацаш.

Советски правительства т1ейцар мехка цIера духьала пачхахьалкхен надзор хьярах йола 1алальмате лоарх1аме решени. Надзора функцеш т1ехьар НКВД цIера охрана аппаратан подразделенешта.

Дерригача халкъана цхьана къахьйийгад цIераш йоаргана социалистически доалахье цIерах лорара. 1942 шера сентябрь бетта, фронт Грозни 30 километр мара гаьна ца хиннача хана, моссаг1чун авиаце доккхача низаша налет йир мехкдаьтта чакхдоахача заводаштан мехкдаьтта лаьттачо моттигаштеи. Йийлар йоахий цIераш. Поле эггара халаг1а хиннай 1942 шера 10 сентябре грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводашта яьнна цIи. Пала хиннай мехкдаьтта продукташ чухнина 139 резервуари 40 гаргга заводской г1ирсн.

Шу ди юкъаг1а я долийташ цIаьхха х1ама техар моссаг1чун авиаце. 212 яр яьнна хинна цIи, потабенивабар 100 эзар тоннагa кхоачаш дола малут чухнина т1ера къонла а цIа къоплаш хинна к1оаг. Церо чулаьцар 150 эзар тонн совг1а мехкдаьтта чухнина 121 резервуар. Iаьржача к1урои урзон къайлаьккхаьр город. Уж шн налет йолаш Грознена чутехай 700 фугасни 8 эзар цIи йоахен бомба, 41 резервуара яьнна хинна цIи йоаьйт пожарникаша, боабаьб мазут чухнина к1оаг, цIера к1алхара яьккхай мехкдаьтта продукташ чухнина 120 резервуар, 30 мехкдаьтта чакхдоаха установка. Болх ца беш сайцар дукха лоарх1аме предприятеш.

Оборона Грозненски комитето баьхача нахата лаьча кхайнарал т1а белгалдаьккхад, гонахьа ювлаш бомбаш йоллашеьха пожарнски деналн къонахчаш гойташ духьала этта хилар боаг1аш лаьттача цIера форда. Береженова, Сатайдачне, Голоана, Жарцнова, Гринева, Голушко, Назаеке, Горбунова, Ермолаева цIераш беррига тача наха лоарх1а а сий де а мегаргдолаш я. Доккха х1ама да цIерага х1алон ца яйташ мехкдаьтта промышленни комплене лораяьрашта карагIдьвиар.

Грознерча къахьегамхоша бицдалийтаи, даим сий а ду цIи йоаеш шоай сипош д1аденнарий, пожарни турпалиб, цар сийна обелиск ег1ай городе.

Т1ехьарча хана, халкъа боахам метта а оттабаь д1ахо дег1обоалабеча хана, ее г1ниний, ч1оаг1ъеннай советски цIера духьалара охрана, эргалнина тоесний структура, цун балха формаш методаш, дег1аснай Iилма-технически база, лакхьенай личин состава профессиональни говзал.

ЦIераш ца юллийта профилактически балхаш деча къаьстта лоарх1аме я пачхахьалкхен цIера надзора инспекторски состав. Пачхахьалкхен надзора инспектор — из вы т1алхожам доаттабаь ца 1еш, объекташна юкъарчи деалаш цIера духьалара мероприятеш уттае а в1аштIехьъяхаа а т1о дешн вола лакха квалификаци йола, технически кийчения специалист.

Тха гарнизоне «Пачхахьалкхен надзора дикаг1а вола инспектор» яха цIи еннай Гудермесски ГО МВД воанхаг1а волча инспектора капитана А. Х. Оздербиева, ЧИАССР МВД УПО воккхаг1а волча инспектора капитана О. С. Захарьяна, Грозненски ГО МВД воанхаг1а волча инспектора капитана Е. Н. Корнеева.

Тахан толаме къестаду Нохч - Г1алг1айчен пожарнеша халкъа рузкъа цIерах лорадара. КПСС XXVI съезд белгальъь халкъа боахам дег1абоалабара планаш кхоачашъяра декхараш.

Халкъа комиссарий Совета декрета 64 шу дуза ди белгалдоаккхаш цIера духьалара д1ухоша, командираша шоай низ кхобаш общественни рузкъен граждании вон шоай доалахьара боахамашн цIерах лорадара.

Р. ИВАНОВА,
ВДПО Нохч - Г1алг1ай республиканский совета агитацен пропаганда инспектор.

САЛОIАЧА ДЕНОШКА

17 АПРЕЛЬ

В. И. Ленина цIераг1а культура Дворец. 12.00. Читальни зал. «Пионерашта Ленинах лаьца» яха книжкай выставках йола беседа. 13.00. «Къовсаме хьахинна доттаг1ал» яха кинофестиваль. 18.00. «Тахан дуней т1а» кинолектори. 19.00 — Болх беш я «В1ашаг1кхетар» яха дискоклуб.

Н. К. Крупская цIераг1а культура Дворец. 9.00. «Ленинах, партех, Даьхенах дола иллеш» яха радиоконцерт. 17.00. «Бартболча дезале» яха кинофестиваль.

Пролетбата цIераг1а культура ЦIа. 9.00. «Субботника полывиойп» яха радиоконцерт. 12.00. Духовой оркестра концерт. 14.00. Болх беш да «Чебурашка» яха кинотеатр. 19.00. «Зодиак» яха дискоклуб.

Просвещене болхлой ЦIа. 11.00. «Нохч-Г1алг1айче ший лоIамаг1а Россена юкъеяха 200 шу дизар» яха йоккхаг1ча классай дешархошта лаьрх1а йола лекци.

Химиний культура Дворец. 10.00. «СССР 50 шу дизара» цIераг1ча завода къахьегамхошта лаьрх1а дола химиний культура Дворецa художествении самодеятельноста концерт. 17.00. «Дии бераши» яха беседа. 18.00. «Миншта хьахиннад даьлах тешар» яха кинобеседа. 19.00. Эстрадни иллеи ашарийн сайре.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 11.00. Завода художествении самодеятельноста концерт. 15.00. Iалам дезарий клуб. 19.00. «Фонограф» яха дискоклуб.

18 АПРЕЛЬ

В. И. Ленина цIераг1а культура Дворец. 11.00. Поккха зал. «Пионера сийле кхайкаю» яха пионерски организаце 60 шу дизара хетадаь берий художествении самодеятельноста хьажар. В. И. Ленина цIераг1ча культура Дворецa коллективай концерт. 11.00. Октябрятай Ерригсоюзни к1ира. Болх беш я «Малышок» яха киноклуб, цига хургда «Альманзора ч1уг» яха фильм. 13.00. «Къовсаме хьахинна доттаг1ал» яха кинофестиваль. 19.00. Халхарий зал. Пагирхой салаIара сайре. Болх беш я «В1ашаг1кхетар» яха дискоклуб.

Н. К. Крупская цIераг1а культура Дворец. 10.00. Милице къоначa доттаг1ий слет. 14.00. Йоккхача зала фойе, «Гуманизм, атеизм, ди» яхача литература выставка. 14.00. «Дина цIенин обрядаши» яха беседа. 15.00. Поккха зал. Болх беш да «Къона ленинец» яха кинотеатр.

КРОССВОРД

ПХОРАГIА: 3. Х1ама озаш йола прибор. 6. Шурах дечиа даар. 7. Слесарин столярни инструмент. 10. Ерригсоюзни пионерски лагерь. 11. Къулбеседа Х1ирий АССР ра дида хин. 16. Пишлошъера материал. 18. Социалистически пачхахьалкхен столица. 19. Дудача ди искусствени дьоарсм. 20. Хьанбаш лепаду моттиг. 21. Территориальни моттиг. 22. Форди биниве чиъьера. 24. Кавказски къамий мелича наьха фоартка хьорчаю х1ама. 25. Ди бус цхьа юкъ. 29. Къамаьл, доем. 32. Кое т1ера олласар. 33. Атмосферни лелени. 34. К1ада. 35. Г1ишло еча эшаш йола аьшка материал.

ЛАКХЕРА — ЛОХЕ: 1. Аьнна урар. 2. Генарин дола лехта аьнккаю культура. 4. Колхоплаон мадани. 5. ЦIера ха. 8. Норвежски композитор. 9. Дукха цIина йола [illegible]. 12. Хьуне т1ера анн нисте даг1а аьнна. 13. Цхьаолна тана даг1а динвар [illegible] т1ехьаг1а сигаре еттош дола сурт. 14. Г1амах деина к1ада. 15. Украински музыкальни инструмент. 17. [illegible] ин гонтеш нола горга мейда. 19. Цхьацне духьаленаш [illegible] [illegible] белдар а зелнер. 23. [illegible] нисиг [illegible]. 26. [illegible] графически вариант. 27. Промышленни предприяти. 28. [illegible]. 30. Пехьаьзарча лагера футбольни [illegible]. 31. К1ирам цхьа ди.

Кроссворд оттаьр В. ЦОТОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

17 АПРЕЛЬ
ЕРРИГСОЮЗНИ КОММУНИСТИЧЕСКИ СУББОТНИК
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.45 — Д1алоил СССР бузама ваьмий министерства хьоахама духовой оркестра.
9.05 — «АБВГДейка».
9.30 — «Шолча, дай-пошоб!».
10.30 — «Спортлото». 16-г1а тираж.
10.05 — Совецки илле концерт.
10.35 — Коммунисташ. Советски поэтий стихаш йола поэтически композици.
11.35 — Д1аоал Таджикски ССР халкъа артистас Н. Разметовас.
12.05 — «Музейшкен выставочни залашкен г1оллы». РСФСР халкъа художника Б. Щербакова произведеней выставка.
12.30 — Сире хьамаи цIейга. «Сире г1олла» яха кинопрограмма.
13.00 — Коммунистически субботника дисени.
13.15 — «Аве сол» ахача Рижски камерни хора концерт.
13.45 — «Бакъонг1ай дуне».
14.30 — «Кердадераш».
14.45 — Фильм — бераша. «Неуыкиеске музыканты».
15.50 — Великобритане т1ема духьала болча боламах. Автор — В. Ильяшенко.
16.20 — Перменн хореографически училища дешархой концерт.
17.10 — «Хьайбай дунеи т1а».
18.10 — Телевизионни документальни фильм.
18.45 — Мультипликационни фильмаш.
19.10 — Политически обозревателя Л. А. Вознесенскe беседа.
19.40 — «Илак-82».
21.00 — «Ха».
21.35 — «Старинный детектив». Телевизионни спектакла премьера.
23.15 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — Г1уйранара гимнастика.
8.15 — «Упахц1ена хила лоаш хьо вале».
8.30 — Документальни фильмай программа.
9.00 — «Г1уйранара почта» яха музыкальни программа.
9.30 — «Эстоне хальъа вздархонох Ю. Смуулаз».
10.15 — «Кагирхой адресаш».
11.15 — «Iилмаи техникаи». Киножурнал.
11.25 — Город Свердловска телевидене программа. 1. «Тха Уральски мохк». 2. «Уральски геологически музея залашка г1оллаз». 3. Город Свердловска профтехобразоване кагирхой Дворецa халкъа халхара ансамбла концерт.
12.55 — «Керда хьахиннача дезала телевизионни клуб».
13.45 — «Нийсархо» (ночхий меттала).
14.15 — «Упахцlено». Телевизионни журнал (г1алг1ай меттала).
[illegible]

II ПРОГРАММА

8.00 — «Зарядка а д1аоетта».
8.20 — Документальни фильмай программа.
9.05 — «Личная жизнь директора» яха телевизионни художественни фильм. Хьалхарен шоллаг1ен сереш.
[illegible]

ФЕ ХИЛА

[illegible]

Шелковски районе станица Старогладковская — станица Каргалиновская ахача машиналаьца перегоне 5-г1а нилометр йолча [illegible] трактора [illegible] МТЗ-80 [illegible] [illegible]

[illegible] Ачхой-Мартановски районе Валерике вахаш волча [illegible] Ибрагимов [illegible] [illegible]

Бераша машинаш [illegible] [illegible] автомобиль [illegible] № 3 йолча [illegible] [illegible]

Д1адахача к1ирант1а (8 — 15 апреле) республикина нах къамиха 12 инари хиннай, 11 саг [illegible], 10 саг [illegible].

ЧИАССР МВД ГАИ

ТХА АДРЕС: 364007, г. Грозный, Маяковски ул., 92. Телефонаш: редактора — 2-46-57; редактора заместителе — 2-65-07; [illegible]; партийни вахаре — 0-24-04; промышленностеи транспортеи — 0-24-01; юрта боахама — 0-24-06; культура — 0-24-06; [illegible]

НАШ АДРЕС: 364007, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-46-57; заместителя редактора — 2-65-07; ответственного секретаря — [illegible]; партийной жизни — 0-24-04; промышленности и транспорта — 0-24-01; сельского хозяйства — 0-24-06; культуры 0-24-06; [illegible]

«Грозненский рабочий» издательствон типографи. Маяковски, 92.

Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92.